

Kaupunginhallitus

06.11.2023

Kokoustiedot

Kaupunginhallitus

Aika

06.11.2023 klo 15:30 - 17:33

Paikka

Kaupunginhallituksen kokoushuone, Virastopiha 2 C 1. krs.

Läsnä

Katainen Mervi	puheenjohtaja
Aaltonen Juri	jäsen
Elo Simon	jäsen
Elo Tiina	jäsen
Cederlöf Karin	varajäsen
Guzenina Maria	jäsen
Kajava Henna	jäsen
Kauma Pia	jäsen
Kauste Mika	jäsen
Laakso Mikko	jäsen
Lahtinen Teemu	jäsen
Laiho Mia	jäsen
Partanen Henna	jäsen
Saramäki Sara	varajäsen
Vuornos Henrik	jäsen

Teamsin välityksin

Muut saapuvilla
olleet

Hopsu Inka	valtuuston puheenjohtaja
Sistonen Markku	valtuuston II varapuheenjohtaja
Juvonen Arja	valtuuston III varapuheenjohtaja
Mäkelä Jukka Rinta-aho Harri	kaupunginjohtaja kasvun ja oppimisen toimialajohtaja
Isotalo Olli	kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Merra Martti	liikuntajohtaja
Kuismin Timo	lakiasiainjohtaja
Konttas Ari	rahoitusjohtaja
Jyrkkä Maria	taloussuunnittelujohtaja
Pajakoski Johanna	viestintäjohtaja

Teamsin välityksin,
poistui klo 17.32 § 304
käsittelyn jälkeen
Teamsin välityksin,
poistui klo 17.32 § 304
käsittelyn jälkeen
Teamsin välityksin,
poistui klo 17.32 § 304
käsittelyn jälkeen
Teamsin välityksin

poistui klo 17.32 § 304
käsittelyn jälkeen
Teamsin välityksin,
poistui klo 17.32
Teamsin välityksin,
poistui klo 17.32
Teamsin välityksin,
poistui klo 17.32
Teamsin välityksin,
poistui klo 17.21
Teamsin välityksin,
poistui klo 17.32

Takala Jutta	henkilöstöjohtaja	Teamsin välityksin, poistui klo 17.32
Leijola Topi	nuorisovaltuuston varaedustaja	Teamsin välityksin, poistui klo 17.32
Ferm Niko	kehittämispäällikkö	Teamsin välityksin, poistui klo 16.31
Yli-Leppälä Henna	hallintopäällikkö	Teamsin välityksin, poistui klo 16.31
Nousjärvi Niina	kehittämispäällikkö	Teamsin välityksin, poistui klo 17.25
Laitala Pasi	vs. strategiajohtaja	Teamsin välityksin, poistui klo 17.25
Kammonen Riitta-Liisa	kaupunginsihteerin, sihteerin	

Allekirjoitukset

Mervi Katainen
puheenjohtaja

Riitta-Liisa Kammonen
sihteeri

Pöytäkirja tarkastettu ja hyväksytty

Tiina Elo
pöytäkirjantarkastaja

Karin Cederlöf
pöytäkirjantarkastaja

Pöytäkirjan nähtävänäolo

Tämä pöytäkirja on julkaistu yleisessä tietoverkossa 10.11.2023

Käsitellyt asiat

Pykälä nro	Liite nro	Kokousasian otsikko	Sivu
§ 296		Kokouksen laillisuuden ja päätösvaltaisuuden toteaminen	5
§ 297		Pöytäkirjan tarkastajien valinta	6
§ 298	1, 2	Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sekä koulujen ja lukioiden johtokuntien organisoinnista ym. aiheutuva hallintosäännön tarkistaminen (Kv-asia)	7
§ 299	3, 4	Vuoden 2024 talousarvion ja taloussuunnitelman hyväksyminen (osittain Kv-asia)	18
§ 300	5	Vuoden 2023 syyskuun kuukausiraportti	27
§ 301	6	Hiilineutraali Espoo 2030 -tiekartan hyväksyminen	30
§ 302	7	Nuorisovaltuuston jäsenten osallistuminen Future Mentors Follow-up konferenssi 26.-28.11.2023 Stuttgartissa Saksassa	33
§ 303		Valtuustoaloite lasten ja nuorten älypuhelimien liikkakäytön haittojen ehkäisemiseksi opetuksen keinoin (Kv-asia)	35
§ 304		Lautakuntien ja jaostojen sekä viranhaltijoiden päätökset	39
§ 305		Salassa pidettävä oikaisuvaatimus vahingonkorvausasiassa (JulKL 24.1 § 25 k) (Pöydälle 30.10.2023)	41

Espoon kaupunki

Pöytäkirja

5/46

Kaupunginhallitus

§ 296

06.11.2023

§ 296

Kokouksen laillisuuden ja päätösvaltaisuuden toteaminen

Päätös

Puheenjohtaja totesi kokouksen laillisesti koolle kutsutuksi ja päätösvaltaiseksi.

Selostus

Kaupunginhallitus oli kutsuttu koolle puheenjohtajan allekirjoittamalla 2.11.2023 päivätyllä jäsenille toimitetulla kokouskutsulla.

Espoon kaupunki

Pöytäkirja

6/46

Kaupunginhallitus

§ 297

06.11.2023

§ 297

Pöytäkirjan tarkastajien valinta

Päätös

Pöytäkirjan tarkastajiksi valittiin Tiina Elo ja Karin Cederlöf.

Espoon kaupunki
Kaupunginhallitus

Pöytäkirja
§ 298

7/46
06.11.2023

Asianumero 3431/00.01.01/2023

Kaupunginhallitus 06.11.2023 § 298

§ 298

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sekä koulujen ja lukioiden johtokuntien organisoinnista ym. aiheutuva hallintosäännön tarkistaminen (Kv-asia)

Valmistelijat / lisätiedot:
Kammonen Riitta-Liisa
Yli-Leppälä Henna
Lövgren Reetta
Ferm Niko
Leino Virpi
Heinara Mervi
Pesonen Tiina
etunimi.sukunimi@espoo.fi
Puhelinnumero 09 816 21

Päätösehdotus

Esittelijä
Kaupunginjohtaja Mäkelä Jukka

Kaupunginhallitus

1
ehdottaa, että valtuusto tarkistaa hallintosääntöä liitteen mukaisesti siten, että tarkistukset tulevat voimaan 1.1.2024.

2
toteaa, että luottamushenkilöorganisaatiota tarkastellaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osalta ennen valtuustokauden päättymistä samassa yhteydessä, kun muutoinkin arvioidaan seuraavan kauden luottamushenkilöiden järjestäytymistä seuraavalle valtuustokaudelle.

3
päättää, että peruskoulujen johtokunnat jatkavat toimintaansa valtuustokauden loppuun, minkä jälkeen niiden jatko arvioidaan uudelleen.

Käsittely

Esittelijän kokouksessa tekemät muutokset on huomioitu pöytäkirjassa.

Partanen Saramäen ym. kannattamana teki seuraavan ehdotuksen:

Muutetaan kohta 3. kuulumaan seuraavasti: päättää, että peruskoulujen ja lukioiden johtokunnat jatkavat toimintaansa.

Vuornos Simon Elon kannattamana ehdotti, että asia palautetaan osittain valmisteluun siten, että myös perusopetuksen johtokunnista luovutaan ja samalla velvoitetaan kouluja yhteistyöhön vanhempainyhdistysten kanssa. Ehdotuksesta säästyvät rahat tulee suunnata perusopetuksen vahvistamiseen.

Keskustelun palautuksesta päätyttyä puheenjohtaja totesi, että on tehty esittelijän esityksestä poikkeava kannatettu ehdotus, jonka johdosta on äänestettävä.

Puheenjohtaja totesi kaupunginhallituksen 8 äänellä 7 ääntä vastaan hyväksyneen Vuornoksen osittaisen palautusehdotuksen. Äänestyslista on pöytäkirjan liitteenä.

Puheenjohtaja totesi kaupunginhallituksen hyväksyneen muilta osin esittelijän ehdotuksen yksimielisesti.

Päätös

Kaupunginhallitus

1
ehdottaa, että valtuusto tarkistaa hallintosääntöä liitteen mukaisesti siten, että tarkistukset tulevat voimaan 1.1.2024.

2
toteaa, että luottamushenkilöorganisaatiota tarkastellaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osalta ennen valtuustokauden päättymistä samassa yhteydessä, kun muutoinkin arvioidaan seuraavan kauden luottamushenkilöiden järjestäytymistä seuraavalle valtuustokaudelle.

3
päättää, että peruskoulujen ja lukioiden johtokuntien osalta asia palautetaan valmisteluun siten, että myös perusopetuksen johtokunnista luovutaan ja samalla velvoitetaan kouluja yhteistyöhön vanhempainyhdistysten kanssa. Ehdotuksesta säästyvät rahat tulee suunnata perusopetuksen vahvistamiseen.

4
päättää, että asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien kehittämistä jatketaan asukastoiminnan mallin pohjalta siten, että aluekoordinaatioon luodaan alueellista osallistumista vahvistava malli.

Selostus

1 Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Taustaa

Kunnan on sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 6 §:n mukaan edistettävä asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä, siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy kunnan muihin lakisääteisiin tehtäviin. Keskeinen tehtävä on myös seurata kuntalaisten elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin. Kunnan strategian lisäksi ja sen tueksi kunnan on valmisteltava valtuustolle valtuustokausittain hyvinvointisuunnitelma ja -kertomus. Tämän lisäksi kaupungilla on vastuullaan ehkäisevän päihdetyön tehtävä, lähinnä tiedottamisen ja seurannan osalta (Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä 5§).

Toimintansa jo päättänyt hyvinvoinnin ja terveyden lautakunta on jättänyt kaupungille omat suosituksensa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä jatkossa:

1. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä tulee miettiä koko kaupunkiyhteisön näkökulmasta. Kuten Espoo-tarinassa todetaan ”Espoossa palveluja tuottaa koko kaupunkiyhteisö, ei vain kaupunkiorganisaatio.”
2. Hyvinvoinnin edistämisen suunnittelu tulisi kytkeä paremmin kaupungin strategian ja talouden suunnitteluprosesseihin. Kaupungille kuuluvia hyvinvointisuunnitelmien tavoitteita tulisi jatkossakin edistää.
3. On tärkeätä varmistaa, että emme rakenna päällekkäisiä tehtäviä hyvinvointialueen kanssa. Kaupungin tulee rakentaa hyvät keskusteluyhteydet hyvinvointialueen kanssa, jotta vastuita voidaan ratkoa yhdessä rakentavassa hengessä. Yhteistyö pitää rakentaa sujuvalla, päällekkäisyyttä välttävällä ja tavalla.
4. Kaupungilla on jatkossakin tehtävänä edistää kuntalaistensa hyvinvointia. Hyvinvointitehtävä koskettaa erityisesti kaupungin lakisääteisiä tehtäviä. Hyvinvoinnin edistäminen tulee näkyä kaupungin kaikissa yksiköissä kaupunkiympäristön rakentamisesta aina liikunnan ja kulttuurin tehtäviin.
5. Luottamushenkilöorganisaation näkökulmasta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen seurantavastuu on tässä kohdin perustellusti kaupunginhallituksella, kuten se on nyt hallintosääntöön kirjoitettu. Sen lisäksi muiden lautakuntien tulisi omalta osaltaan seurata hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. Jatkossa on syytä arvioida myös, tulisiko hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ja seuranta osoittaa tehtäväksi jollekin siihen keskittyvälle toimielimelle.
6. Järjestöjen ja osallisuuden tehtävät tulisi kytkeä osaksi kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtäviä. On sovitava hyvinvointialueen kanssa vastuita mm. järjestöjen tukemisesta jatkossa

sekä pyrittävä varmistamaan, että järjestöjen tuet ovat tarkoituksenmukaisia.

7. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä on syytä muistaa erilaiset asukasryhmät. Espoossa tulisi priorisoida lasten, nuorten ja senioreiden hyvinvoinnin edistämistä sekä maahanmuuttajien kotoutumista.
8. Espoolla on ennen hyvinvointialueuudistusta ollut hyvät toimintatavat järjestöjen sekä yleisesti hyvinvoinnin edistämisen osalta. On tärkeitä varmistaa, että hyviä toimintamalleja jatketaan.
9. Hyvinvoinnin edistämisen osalta on parannettava tiedolla johtamisen sekä dataperustaisen päätöksenteon toimintamalleja, jotta kaikkien toimien vaikuttavuus paranee.
10. Tuleva TE-palveluiden uudistus kytkeytyy hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Tuleva muutos kannattaa huomioida jo nyt uusia ratkaisuja suunniteltaessa.

Valmistelua on edistetty näiden suositusten pohjalta. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä on käsitelty kaupunginhallituksessa, jossa valmistelulle annettiin linjauksia lähetekeskustelussa, sekä valtuuston seminaarissa työpajatyöskentelynä. Lisäksi valtuustoryhmät ovat jättäneet omat lausuntonsa valmistelun tueksi. Samanaikaisesti Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue on valmistellut omaa palvelustrategiaansa, ja Espoon kaupunki on antanut hyvinvointialueen palvelustrategialuonnoksesta oman lausuntonsa. Lausunto on pitänyt sisällään myös Espoon kaupungin näkemyksiä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävästä ja työjaosta.

Esitys hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi

Terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä tehdään Espoon kaupungilla asukas- ja asiakaslähtöisesti kunkin toimialan ja tulosyksikön perustehtävän kautta. Varmistamme, että emme rakenna päällekkäisiä tehtäviä hyvinvointialueen kanssa. Yhteistyön hyvinvointialueen kanssa pitää perustua siihen, että molemmat hoitavat oman perustehtävänsä hyvin, ja yhteistyö hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä tuottaa kuntalaisille lisäarvoa, on vaikuttavaa ja kustannustehokasta. Hyviä esimerkkejä voi ottaa toimivasta yhteistyöstä Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksen ja Länsi-Uudenmaan poliisin kanssa.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työtä tulee miettiä koko kaupunkiyhteisön näkökulmasta. Kuten Espoo-tarinassa todetaan ”Espoossa palveluja tuottaa koko kaupunkiyhteisö, ei vain kaupunkiorganisaatio.”

Yhteisö- ja järjestöyhteistyö ja osallisuuden tehtävät kytetään osaksi kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtäviä. On sovittava hyvinvointialueen kanssa vastuista mm. järjestöjen tukemisesta jatkossa niin, että osapuolet tukevat niitä järjestöjä, jotka sen omaan tehtäväkenttään kuuluvat. Lisäksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisuuteen kytkeytyy vahvasti ennaltaehkäisevän päihdetyön tehtävät ja vaikuttamistoimielimet, erityisesti vanhus- ja vammaisneuvosto. Kokonaisuuteen kytkeytyy myös hyvinvoinnin, terveyden ja osallisuuden edistämisen sisäinen ja ulkoinen viestintä.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä on syytä muistaa erilaiset asukasryhmät. Espoossa erityisen tärkeää on lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen. Lisäksi maahanmuuttajataustaisten kotoutumiseen liittyvät haasteet ovat olennaisia. Tuleva TE-palveluiden uudistus kytkeytyy vahvasti hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Tuleva muutos kannattaa huomioida jo nyt uusia ratkaisuja suunniteltaessa.

Tällä hetkellä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sekä ehkäisevän päihdetyön vastuut luottamushenkilöorganisaatiossa on kirjattu kaupunginhallituksen vastuulle. Kaupunginhallitus on vastannut myös lausunnosta hyvinvointialueen palvelustrategiaan. Päätösehdotuksessa ei esitetä muutosta tähän, vaan esitetään, että kaupunginhallitus vastaa jatkossakin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä, ehkäisevästä päihdetyöstä sekä osallisuuden edistämisestä.

Hyvinvoinnin ja terveyden lautakunnan suositusten mukaisesti ”luottamushenkilöorganisaation näkökulmasta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen seurantavastuu on tässä kohdin perustellusti kaupunginhallituksella, kuten se on nyt hallintosääntöön kirjoitettu. Sen lisäksi muiden lautakuntien tulisi omalta osaltaan seurata hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. Jatkossa on syytä arvioida myös, tulisiko hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ja seuranta osoittaa tehtäväksi jollekin siihen keskittyvälle toimielimelle.” Tämän arvioinnille sopiva ja luontainen kohta on valtuustokauden vaihteessa, kun hyvinvointialue on saanut toimintansa paremmin käyntiin ja yhteistyöstä on pystytty heidän kanssansa sopimaan tarkemmin. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kuuluu kuitenkin kaikkien toimialojen ja tulosyksiköiden tehtäviin ja tästä syystä päätösehdotuksessa esitetään, että siitä lisätään maininta lautakuntien yleisiin tehtäviin.

Espoossa hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kytkeytyy vahvasti liikunnan, kulttuurin ja työllisyyden hoidon kokonaisuuksiin, kuten myös valtuustoryhmien lausunnoissa korostui. Tästä syystä päätösehdotuksessa esitetään, että kaupunkitasoinen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä ja siihen kytkeytyvistä kokonaisuuksista, siirtyy konsernihallinnosta elinvoiman tulosalueen vastuulle perustettavaan esikuntaan. Esikunnan tehtäväksi esitetään hyvinvoinnin ja terveyden

edistämisen ja ehkäisevän päihdetyön lisäksi asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien kehittäminen ja sen ohjaus. Muutos ei kuitenkaan poista vastuuta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä muilta toimialoilta ja tulosyksiköiltä, vaan kukin toimiala ja tulosyksikkö vastaa hyvinvoinnin, terveyden ja osallisuuden edistämisestä ja päätöstensä vaikutusten arvioinnista oman perustehtävänsä ja vastualueensa osalta. Kasvun ja oppimisen toimiala ja kaupunkiympäristön toimiala vastaavat terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä oman perustehtävänsä kautta. Kasvun ja oppimisen toimialan erityisenä kohderyhmänä ovat lapset ja nuoret.

Elinvoiman esikunnassa hyvinvointityötä johtaa hyvinvointipäällikkö, joka vastaa kaupunkitasoisesta hyvinvointityön kokonaisuudesta ja kehittämisestä. Hyvinvointipäällikön alaisuudessa toimii erityisasiantuntijoita, jotka keskittyvät osallisuuteen, yhteisö- ja järjestötyöhön sekä hyvinvointiviestintään ja ehkäisevään päihdetyöhön. Lisäksi esikunta hoitaa vanhus- ja vammaisneuvostojen sihteerin tehtävät.

Kunnan strategian lisäksi ja sen tueksi kunnan on valmisteltava valtuustolle valtuustokausittain hyvinvointisuunnitelma ja -kertomus. Hyvinvointisuunnitelman sisällöt on kytkettävä jatkossa entistä vahvemmin osaksi talousarviota. Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden tilasta laaditaan vuosittain tilannekatsaus, jonka lisäksi hyvinvointisuunnitelman edistämisestä laaditaan arvio. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen asioita käsitellään jatkossa kaupunginhallituksessa tarkennettavan vuosikellon mukaisesti. Vuosikellon luonnos sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteista tarkemmin oheismateriaalissa.

2 Koulujen ja lukioiden johtokunnat ym.

Aiemmat päätökset koulujen ja lukioiden johtokunnista

Koulujen ja lukioiden johtokunnat ovat kuntalain tarkoittamia toimielimiä. Kunta voi itse päättää, onko kunnassa koulujen ja lukioiden johtokunnat. Johtokunnan tehtävistä ja ratkaisuvallasta on määräykset hallintosäännössä.

Kaupunginhallituksen päätöksessä 7.12.2020 § 396 edellytettiin, että selvitetään koulujen ja perheiden välisen yhteistyön vahvistamista siten, että koulujen yhteistyötä vanhempainyhdistysten kanssa syvennetään ja siitä tehdään velvoittavaa, ja koulujen johtokuntien toiminta lakkautetaan.

Kaupunginhallitus päätti 15.3.2021 § 78, että kodin ja koulun yhteistyötä vahvistetaan. Johtokunnat valitaan syksynä 2021 2-vuotiseksi toimikaudeksi, jonka aikana selvitetään, miten yhteistyötä kodin, koulun ja oppilaiden parhaaksi voidaan vahvistaa johtokuntien ja/tai vanhempainyhdistysten toiminnan kautta.

Kasvun ja oppimisen lautakunta sekä svenska rum -lautakunta ovat syksyllä 2021 asettaneet koulujen ja lukioiden johtokunnat kaudelle 2021-2023. Toimikauden aikana tulleet muutokset jäsenistä tai varajäsenissä on käsitelty yksittäisinä asioina lautakunnissa.

Koulujen ja lukioiden johtokuntia koskeva muutosehdotus

Kasvun ja oppimisen toimialan esikunta on yhdessä toimialan tulosyksiköiden kanssa valmistellut johtokuntien jatkoa koskevaa asiaa. Valmisteluun on olennaisena osana kuulunut kysely, jolla kartoitettiin koulujen, lukioiden, nuorisovaltuuston ja vanhempainyhdistyksiä kattojärjestö KoKoEspoo ry:n näkemyksiä asiassa. Webropol -kysely lähetettiin sähköpostitse 10.5. ja 11.5.2023.

Koulujen ja lukioiden osalta kyselyyn voivat vastata johtokunnat, henkilöstö, rehtorit/koulunjohtajat sekä oppilas- ja opiskelijakunnat. Kyselyyn tuli vastata 16.6.2023 mennessä. Määräaikaan mennessä tuli 265 vastausta. Määräajan jälkeen tuli yhden johtokunnan vastaus. Muutaman johtokunnan osalta oli useampi vastaus.

Kyselyn vastaukset jakautuivat seuraavasti:

68 % johtokuntien tulisi jatkaa

32 % johtokunnat tulisi lakkauttaa ja yhteistyötä vanhempainyhdistysten ja muiden toimijoiden kanssa tulisi vahvistaa.

Johtokunnista suurin osa (lähes 90 %) kannatti johtokuntien jatkamista. Rehtorien/koulunjohtajien osalta vastaukset jakautuivat johtokuntien jatkamisen (42 % vastaajista) ja lakkauttamisen (58 % vastaajista) osalta. Henkilöstön osalta 59 % kannatti johtokuntien jatkamista ja oppilas-/opiskelijakuntien osalta 78 %. Nuorisovaltuuston vastauksessa kannatettiin johtokuntien lakkauttamista. Perusteena oli se, että yläkoulujen ja lukioiden tarve johtokunnille voi olla erilainen. Dialogia voidaan käydä vanhempainilloissa.

Kyselyn jälkeen on laadittu lapsi- ja nuorisovaikutusten arviointi sekä ennakoarviointi.

Päätösehdotuksessa esitetään, että lukioiden johtokunnat lakkautetaan 1.1.2024 lukien. Peruskoulujen johtokunnat jatkavat toimintaansa valtuustokauden loppuun kesään 2025 asti. Perusteena on se, että peruskoulujen ja lukioiden tarve johtokunnille on erilainen. Lukioissa osa opiskelijoista on täysi-ikäisiä, osa oppivelvollisia. Erilainen ratkaisu peruskoulujen ja lukioiden osalta mahdollistaa sen, että saadaan käytännön kokemusta siitä, miten osallisuutta ja yhteistyötä voidaan toteuttaa muulla tavoin kuin johtokunnan kautta. Tätä tietoa voidaan hyödyntää, kun johtokuntien asema tulee seuraavan kerran arvioitavaksi valtuustokauden vaihtuessa 2025.

Lukioiden opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa osallisuutta voidaan kehittää monilla erilaisilla lukiokohtaisilla ratkaisuilla. Joissakin lukioissa on aktiivinen vanhempainyhdistys. Kiinnostus vanhempainyhdistyksiin voi kasvaa, jos yhteistyö niiden kanssa lisääntyy.

Opiskelijakunnan ja huoltajien edustajia voidaan kutsua esim. laajennetun yhteisöllisen hyvinvointiryhmän työskentelyyn. Yhteisöllinen hyvinvointiryhmä (oppilaitoskohtainen opiskeluhoitoryhmä) kehittää yhteisöllisiä toimintatapoja ja edistää opiskelijoiden ja huoltajien osallisuutta oppilaitoksen toiminnassa. Tehtäviin kuuluu muun muassa: opiskelijoiden ja huoltajien osallisuuden edistäminen, vuorovaikutuksen ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistäminen, tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistamisen suunnittelu ja yhdenmukaisten toimintatapojen varmistaminen, työrauhan tukeminen, kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan ehkäisy ja niihin puuttumisen toimintatavoista sopiminen, opiskeluyhteisön ja ryhmien turvallisuuden ja hyvinvoinnin tilan sekä yhteisöllisen hyvinvointityön vaikuttavuuden seuranta ja arviointi.

Lisäksi huoltajia tai huoltajien edustajia voidaan kutsua erilaisiin teemaryhmiin tai teemapäiviin, avointen ovien päivään, asiantuntijaksi oppitunnille, keskustelutilaisuuksiin. Huoltajilta voidaan pyytää ehdotuksia ja palautetta. Erilaisilla kyselyillä voidaan kartoittaa mielipiteitä ja näkemyksiä.

Lukioiden johtokuntien lakkaamisen myötä niiden ratkaisuvaltaan kuuluva lukion opiskelijan määräaikainen erottaminen esitetään siirrettäväksi kasvun ja oppimisen lautakunnan sekä svenska rum-lautakunnan ratkaisuvaltaan. Lukiolaki mahdollistaa, että rehtorille voidaan antaa toimivalta päättää korkeintaan kolme kuukautta kestävästä muun kuin oppivelvollisen opiskelijan erottamisesta. Toimivallasta on määräykset toimialan lautakuntien hyväksymässä delegointipäätöksessä.

Lukioiden johtokunnat ovat päättäneet oppilaitoskohtaisista opetussuunnitelmista, opiskeluhoitosuunnitelmista, lukuvuosisuunnitelmista, tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmista sekä järjestyssäännöistä. Näiden valmistelusta vastaa rehtori ja valmistelussa tulee osallistaa lukion henkilöstön lisäksi opiskelijat ja huoltajat. Toimivalta hyväksyä em. suunnitelmat ja järjestyssäännöt tulee määrätä lautakuntien delegointipäätöksillä. Delegointipäätösten muuttaminen viedään lautakuntien käsiteltäväksi loppuvuoden 2023 aikana.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin 1.1.2023 voimaan tulleen muutoksen sekä opetussuunnitelmien perusteissa 1.8.2023 käyttöön otettujen muutosten takia opiskeluhoitosuunnitelma on opetuksen järjestäjäkohtainen. Opetuksen järjestäjäkohtaisen opiskeluhoitosuunnitelman hyväksyminen esitetään lisättäväksi kasvun ja oppimisen lautakunnan sekä svenska rum-lautakunnan ratkaisuvaltaan. Opiskeluhoitosuunnitelman hyväksymistä koskeva toimivalta esitetään poistettavaksi johtokunnan ratkaisuvallasta.

Lisäksi luottamushenkilöiden palkkio- ja matkustussääntöä esitetään tarkistettavaksi lukioiden johtokuntien lakkaamisen takia.

3 Kaupunginhallituksen elinkeino- ja kilpailukykyjaoston ja ympäristö- ja rakennuslautakunnan tehtävien tarkistaminen sekä täsmennykset kaupunkiympäristön toimialan viranhaltijoiden ratkaisuvaltaan

Täsmennykset kaupunginhallituksen elinkeino- ja kilpailukykyjaoston tehtäviin

Hallintosäännön I osan 2. luvun 5 § kohtaan 6) ehdotetaan lisättäväksi kaupunginhallituksen elinkeino- ja kilpailukykyjaoston päätösvaltaa koskeva lisäys, joka hallintosäännön voimassa olevia sanamuotoja täydentävällä tavalla täsmentäisi kaupunginhallituksen elinkeino- ja kilpailukykyjaostolle kuuluvaa tonttien luovuttamista koskevaa kokonaisvaltaista päätösvaltaa, joka ei ole riippuvainen luovutettaville tonteille kulloinkin asemakaavassa osoitetusta käyttötarkoituksesta.

Edellä mainittuun kohtaan esitetään myös lisättäväksi kaupungin omistamien rakennusten myymistä koskeva päätösvalta tilanteissa, joissa rakennuksen myyntiin liittyy välittömästi myös elinkeino- ja kilpailukykyjaoston päätösvaltaan kuuluva tontinluovutus. Nykyisellään irtaimen omaisuuden luovuttamista kuuluva päätösvalta kuuluu hallintosäännön mukaan kaupunginhallitukselle. Lisäksi irtaimen omaisuuden luovuttamisesta 1 miljoonaan euroon asti voi päättää kaupunginjohtaja ja vastaavasti toimialansa osalta toimialajohtaja.

Tämä esitetty muutos hallintosääntöön yksinkertaistaisi ja selkeyttäisi kaupungin omistamien rakennusten myyntiä koskevaa päätöksentekoa nykytilanteeseen nähden siten, että tarvittavat päätökset tontin luovuttamisesta ja tontilla sijaitsevan rakennuksen myymisestä luovutuksensaajalle samassa yhteydessä voitaisiin tehdä keskitetysti yhdessä kaupungin päätöksentekoelimessä, eli kaupunginhallituksen elinkeino- ja kilpailukykyjaostossa. Tällöin rakennettujen kiinteistön luovuttaminen ei edellyttäisi erillistä, elinkeino- ja kilpailukykyjaoston tontinluovutuspäätökselle ehdollista rakennuksen myyntiä koskevaa viranhaltijapäätöstä.

Kaupunginhallituksen elinkeino- ja kilpailukykyjaostolle esitetyt tarkistukset edellyttäisivät vähäisiä muutoksia myös kaupunginhallituksen, kaupunginjohtajan ja toimialajohtajien tehtäviin.

Ympäristö- ja rakennuslautakunnan tehtävien tarkistaminen uuden luonnonsuojelulain takia

Hallintosäännön I osan 4. luvun ympäristö- ja rakennuslautakunnan tehtäviä koskevan 21 §:n päivityksessä esitetään huomioon otavaksi 1.6.2023 voimaan tullut uusi luonnonsuojelulaki (9/2023). Pykälän numeroinnin muuttuessa pykälänumeroviittaukset eivät enää viittaa nyt voimassa olevaan luonnonsuojelulakiin. Maininta kumotun luonnonsuojelulain 24 §:n ja 27 §:n mukaisista kunnan lausunnoista esitetään muutoinkin poistettavaksi tarpeettomana, koska hallintosäännön I osan 4 luvun 9 §:n nojalla lautakunnan tehtävänä on antaa kaupunginhallituksen puolesta kaupungin lausunnot lautakunnan tehtäväalueeseen kuuluvissa asioissa, jollei lausuntopyyntöä tai käsiteltävänä olevan asian luonteesta muuta johdu. Luonnonsuojelulain mukaiset tehtävät kuuluvat ympäristö- ja rakennuslautakunnalle, joten lausunto toimivalta säilyy edelleen ympäristö- ja rakennuslautakunnalla jo edellä mainitun hallintosäännön määräyksen nojalla. Luonnonsuojelulakia koskevaan 3. kohtaan on yhdistetty myös 4. kohta tekstin yksinkertaistamiseksi, koska kyse on kummassakin kohdassa luonnonsuojelulakiin liittyvistä asioista.

Kumotun luonnonsuojelulain (1096/1996) 57 §:ssä säädettiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle oikeus käyttää hallintopakkoa, jos joku laiminlyö luonnonsuojelulain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten noudattamisen taikka ryhtyy niiden vastaiseen toimenpiteeseen. Vastaava säännös on myös tällä hetkellä voimassa olevan luonnonsuojelulain 128 §:ssä (Eriyinen vireillepano-oikeus). Myös kunnalla on oikeus saattaa asia vireille elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksessa, jos vireillepanon tarkoituksena on estää luonnon tuhoutuminen tai luonnonarvojen heikentyminen, joka ei ole merkitykseltään vähäinen, tai käynnistää luontovahingon korjaaminen. Tämä vireillepano-oikeus on nykyisin ollut ympäristö- ja rakennuslautakunnalla, mutta nyt se ehdotetaan siirrettäväksi ympäristöjohtajalle. Uuteen luonnonsuojelulakiin on lisätty, että asia on käsiteltävä kiireellisenä. Myös asian vireillepanossa on toimittava ripeästi, joten vireillepanotoimivalta on tarpeen siirtää viranhaltijalle.

Täsmennykset kaupunkiympäristön toimialan viranhaltijoiden ratkaisuvaltaan

Rakennusvalvonnan palvelualueella tehtyjen nimikemuutosten vuoksi rakennusvalvontajohtajan nimike esitetään päivitettäväksi rakennusvalvonnan päälliköksi ja toimivaltaisten viranhaltijoiden joukkoon lisättäväksi aluevastaavat.

Espoon kaupungin teknisen lautakunnan 27.4.2023 § 34 kohdalla tekemän päätöksen mukaan kotiin vietävien palveluiden pysäköintiluvan myöntäminen Espoon kaupungin alueella tapahtuu Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen omistamassa ja hallinnoimassa tietojärjestelmässä. Teknisen lautakunnan päätöksen mukaan pysäköintitunnuksen hyväksymisestä, hylkäämisestä tai peruuttamisesta päättää kaupunkitekniikan johtaja tai hänen määräämänsä Espoon

kaupungin kaupunkitekniikan keskuksen viranhaltija Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen esityksestä. Lautakunnan päätöksen mukaan Espoon kaupungin hallintosäännössä voidaan päättää tunnuksen myöntäjästä toisin. Nyt esitetyllä hallintosäännön muutoksella toimivalta päättää pysäköintiluvasta esitetään siirrettäväksi henkilölle määrätystä toimivallasta virkaan kuuluvaksi toimivallaksi, jolloin henkilövaihdokset eivät edellytä uusia toimivaltamääräyksiä.

Hallintosäännön III osan 5. luvun 5 §:ään esitetään lisättäväksi uusi kohta suunnittelupäällikölle myönnettäväksi ratkaisuvallaksi. Muutokset selkeyttäisivät tonttiyksikön päälliköiden toimivaltuuksia ja edistäisivät tonttiyksikön toimintojen tehokasta johtamista. Suunnittelupäällikkö johtaa tonttipäällikön alaisuudessa tonttiyksikön maanomistajatehtävät-yksikköä ja toimii siihen kuuluvan henkilöstön lähiesihenkilönä.

Maanomistajatehtävät-yksikkö valmistelee valtaosan kaikista tilapäisistä maankäyttöluvista ja vuokrauspäätöksistä, joilla maa-alueita vuokrataan enintään 5 vuodeksi kerrallaan. Hallintosääntöön esitettyjen muutosten myötä suunnittelupäällikön virkaan kuuluva vastuu maanomistajatehtävät-yksikön johtamisesta ilmenisi jatkossa myös sen toimintaa koskevana päätöksentekotoimivaltana.

Asuntopäällikön ratkaisuvallasta esitetään poistettavaksi asumisoikeusasuntoja koskevat kohta 1. Asumisoikeusasuntoja koskeva päätöksenteko on siirtynyt 1.9.2023 lähtien aso-toimijoille ja valvonta Aralle.

Päätöshistoria

Liitteet

- 1 Hallintosäännön tarkistaminen, kaupunginhallitus 6.11.2023
- 2 Äänestyslista § 298

Oheismateriaali

- Johtokuntien jatkoa koskevan kyselyn yhteenveto
- Kysely koulujen ja lukioiden johtokuntien jatkosta
- Lapsi- ja nuorisovaikutusten arviointi sekä ennakoarviointi johtokuntien jatkosta
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kaupungilla
- Hyvinvoinnin, terveyden ja osallisuuden organisointi elinvoimassa

Tiedoksi

Espoon kaupunki

Pöytäkirja

18/46

Kaupunginhallitus

§ 299

06.11.2023

Asianumero 1880/02.02.00/2022

Kaupunginhallitus 06.11.2023 § 299

§ 299

Vuoden 2024 talousarvion ja taloussuunnitelman hyväksyminen (osittain Kv-asia)

Valmistelijat / lisätiedot:
Jyrkkä Maria
Skyttä Samuli
etunimi.sukunimi@espoo.fi
Puhelinnumero 09 816 21

Päätösehdotus

Esittelijä
Kaupunginjohtaja Mäkelä Jukka

Kaupunginhallitus hyväksyy talousarviokirjan liitteelle 1 sisältyvät talousarvion noudattamista koskevat ohjeet ja ehdottaa, että valtuusto

1
hyväksyy liitteenä olevan talousarviokirjan mukaisesti vuoden 2024 talousarvion ja taloussuunnitelman 2025-2026 liitteineen,

2
hyväksyy liitteeltä ilmenevät päätösehdotukset valtuutettujen raha-asia-aloitteisiin ja toteaa aloitteet loppuun käsitellyiksi,

3
oikeuttaa kaupunginjohtajan korvaamaan talousarvioon merkityn peruspalvelujen ja maanhankinnan investointirahaston tuottojen 15 milj. euron käytön vastaavan suuruisella lainanotolla, jos lainanotto on edullisempaa kuin rahastojen käyttö,

4
oikeuttaa teknisen lautakunnan jatkamaan vuoden 2023 talousarviossa erikseen nimettyjen keskeneräisiksi jäävien kiinteiden rakenteiden ja laitteiden rakentamista tai rakennuttamista niille aiemmin osoitettujen kokonaismäärärahojen rajoissa,

5
oikeuttaa konsernihallinnon tekemään talousarvioon ja taloussuunnitelmaan valtuustokäsittelystä aiheutuvat sekä muut talousarvion oikeellisuutta, informatiivisuutta tai kieliasua parantavat muutokset ja tarkennukset, jotka eivät poikkea hyväksytyyn talousarvion ja

taloussuunnitelman sisällöstä, eivätkä oleellisesti muuta tuloslaskelman tilikauden tulosta eikä rahoitusosaa.

Käsittely

Puheenjohtaja Partasen kannattamana ehdotti, että kaupunginhallitus päättää jättää asian pöydälle valtuuston neuvottelutoimikunnan lausuntoa varten.

Keskustelun päätyttyä puheenjohtaja tiedusteli, voidaanko puheenjohtajan ehdotus yksimielisesti hyväksyä. Koska ehdotusta ei vastustettu, puheenjohtaja totesi kaupunginhallituksen hyväksyneen sen.

Päätös

Kaupunginhallitus:
Kaupunginhallitus päätti jättää asian pöydälle valtuuston neuvottelutoimikunnan lausuntoa varten.

Selostus

1. Vuoden 2024 talousarvio- ja taloussuunnitelma

Taloussuunnitelma 2024–2026 perustuu Espoo-tarinaan ja siitä johdettuihin tavoitteisiin, Taloudellisesti kestävä Espoo – tuottavuus ja sopeutusohjelman linjauksiin ja toimenpiteisiin sekä valtuuston 23.10.2023 päätökseen vuoden 2024 talousarvion sekä vuosien 2025–2026 taloussuunnitelman kehyksestä sekä kiinteistöveroprosenteista vuodelle 2024. Vuosien 2025–2026 valtionosuustuotot perustuvat valtiovarainministeriön 10/2023 siirtolaskelmiin ja kuntatalouden painelaskelmiin.

Yleinen talouskehitys

Maailmantalouden näkymät ovat kaksijakoiset, sillä monessa kehittyvässä maassa talous kasvaa melko nopeasti, mutta Euroopassa ja Kiinassa näkymät heikkenevät. Inflaatio on hidastunut, mutta pohjainflaatio on yhä nopeaa. Venäjän hyökkäyssodan pitkittyminen ylläpitää jännitteitä ja se varjostaa maailmankaupan näkymiä.

Valtiovarainministeriön syksyn 2023 talouskatsauksen mukaan Suomen talous ei kasva vuonna 2023 edellisvuodesta, vaikka vielä alkuvuodesta uskottiin kasvun kääntyvän positiiviseksi. Suomen talous on ajautunut taantumaan erityisesti Saksan ja Ruotsin vanavedessä.

Hintojen ja korkojen nousu on vähentänyt kotitalouksien kulutusta ja investointeja. Vuonna 2024 hintojen nousu tulee olemaan kotitalouksien tulojen kasvua hitaampaa ja korkojen nousun uskotaan olevan ohi. Kotitalouksien ostovoiman kohentumisen uskotaan lisäävän kulutusta ja BKT kääntyvän kasvuun ollen 1,2 prosenttia. Talouskasvua heikentää rakentamisen heikko tilanne. Vuonna 2025 arvioidaan kasvun nopeutuvan

1,8 prosenttiin. Työllisyys notkahtaa kuluvana vuonna, mutta kasvaa taas ensi vuodesta lähtien.

Valtiovarainministeriö uskoo, että taantuma jää lyhytaikaiseksi ja sen takia ei näe tarvetta julkiseen tukeen, jolla vauhditettaisiin talouden kokonaiskysyntää. Ministeriö kuitenkin toteaa, että taantuma voi pitkittyä ja saada elpymistä hidastavia rakenteellisia piirteitä. Nämä syyt voivat liittyä yleiseen epävarmuuteen, inflaatioon, korkoihin, Kiinan talouteen ja asuinrakentamiseen. Siirtymä puhtaaseen energiaan nähdään myös mahdollisuutena nopeuttaa ja vauhdittaa kasvua ennustettua laajemmin ja nopeammin.

Kuntatalouden kehitys

Vuosi 2023 näyttää kuntataloudessa melko hyvälle, mutta sote-uudistuksen vuoksi siihen liittyy paljon epävarmuutta. Käännös heikompaan on edessä alkuvuoden suotuisa tulokehityksen hiipuessä. Paineita aiheuttaa kustannusten nousu ja erityisesti palkkatkaisu hinta, siltä henkilöstökulut muodostavat kuntatalouden suurimman kuluerän. Vuoden 2023 sopimuskorotukset kertaerineen nostivat palkkoja poikkeuksellisen paljon.

Valtiovarainministeriön painelaskelmissa kuntahallinnon kulutusmenot kasvavat vuosina 2024–2027 pääasiassa hintojen kasvun vuoksi. Syynä tähän on valtakunnantasolla syntyvyyden lasku ja ikäluokkien pienentyminen. Poikkeuksena on vuosi 2025, jolloin kunnille siirtyy vastuu työ- ja elinkeinopalvelujen järjestämisestä.

Kunta-alan sopimuskorotukset nostavat henkilöstökustannuksia noin 3 prosenttia vuonna 2024, mikä on huomattavasti maltillisempi taso kuin vuonna 2023 tehdyt korotukset ja kertaerät. Henkilöstökustannusten kasvua hillitsee myös työttömyysvakuutusmaksun merkittävä alentaminen. Kuntien kustannuskehitystä kuvaava peruspalvelujen hintaindeksin muutos on keskimäärin 3,1 prosenttia vuodessa vuosina 2024–2027.

Valtiovarainministeriön mukaan valtiosuuksiin tulee kohdistumaan yhden prosenttiyksikön indeksijarru vuosina 2024–2027, jonka vaikutus kumuloituu vuoteen 2027 mennessä 111 milj. euroon. Valtiosuuksia laskee indeksijarrun lisäksi sote-siirtolaskelmien tarkentuminen, jonka vaikutus täsmäytetään valtiosuuksien kautta vuodesta 2024 alkaen. Lisäksi hyvinvointialueille siirtyneiden tulojen ja menojen välinen epätasapaino leikataan kuntien valtiosuuksista vuosina 2024–2025.

Valtiovarainministeriön laskelmat osoittavat väestörakenteen ja kuntasektorin muutoksen valtakunnan tasolla, mutta Espoon osalta tilanne on moneltakin osin hyvin poikkeava. Espoossa väestömäärä on kasvanut keskimäärin yli 5 200 asukkaalla vuodessa ja viimeiset vuodet kasvu on ollut reilusti yli 8 000 asukasta. Erityisesti perheet muuttavat Espooseen

työn ja osaamisen perässä. Espoossa syntyvien määrän ennustetaankin kasvavan vuosittain, toisin kuin valtakunnan tasolla. Ennusteiden mukaan Espoossa syntyy vuonna 2040 yli 1 000 lasta enemmän kuin vuonna 2022. Kasvukaupungin toimintaympäristöä sekä investointien ja palveluiden järjestämisen rahoitustarvetta ei siten voida verrata muuhun valtakunnalliseen kehitykseen.

Espoon väestönkasvu jatkuu voimakkaana

Espoon väestönkasvu jatkuu edelleen voimakkaana. Vuonna 2022 väestömäärä kasvoi yli 8 000 asukkaalla ja Espoo kasvoi eniten kaikista kaupungeista. Kuluvana vuonna väestönkasvun ennakoidaan olevan noin 8 500, jolloin asukasmäärä vuoden lopussa olisi 313 700.

Espoon pitkänajan nopean kasvun väestöennusteen mukaan Espoossa tulee olemaan 330 840 asukasta vuoden 2027 lopussa. Vuoden 2031 loppuun mennessä Espoon väestömäärä kasvaa ennusteen mukaan 357 500 asukkaaseen. Tämä kehitys tarkoittaisi 47 400 asukkaan lisäystä vuosina 2022–2031 eli keskimääräin 5 500 asukkaan lisäystä vuosittain.

Taloussuunnitelma 2024–2026

Talousarvio 2024 ja -suunnitelma vuosille 2025–2026 on laadittu toteuttaen Espoo - tarinaa sekä Taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelman tavoitetasoja, linjauksia ja toimenpiteitä.

Kaupunginjohtajan talousarvioesitys noudattaa valtuuston 23.10.2023 hyväksymää kehystä tietyin tarkennuksin.

Kaupunginjohtajan esitykseen on lisätty vuoden 2024 käyttötalouden menoihin eriä, jotka kohdistuivat lähinnä työmarkkinatukeen ja TE24-uudistuksen valmisteluun. Tämän lisäksi alennettiin toimintatuottoja, jotka liittyvät maankäytön tuloihin.

Päivitetty investointiohjelma on valmisteltu kaupunginjohtajan talousarvioesitykseen ja samalla päivitettiin poistot ja rahoituserät.

Verotuloarviot ja valtionosuudet päivitettiin viimeisimpien tietojen mukaan, jotka alensivat hieman verotuloennusteita. Lisäksi lisättiin TE24 uudistuksen tuomat muutokset vuosille 2025 ja 2026.

Kehys- ja talousarviovalmistelussa toimintamenojen perusuran mukainen kasvu on päivitetty väestönkasvuennusteella ja peruspalvelujen hintaindeksillä (3.0 prosenttia).

TakE ohjelman tuottavuustoimenpiteiden euromääräiset tavoitteet on vähennetty toimialan peruskasvu-urasta.

Tuloslaskelma

Toimintatuotot kasvavat vuoden 2023 talousarviosta vain 0,2 prosenttia. Maanmyynnin tuloarvioita on laskettu heikentyneen suhdanteen takia. Toimintamenot kasvavat 5,7 prosenttia vuoden 2023 talousarviosta. Kasvussa on huomioitu palvelutarpeen kasvu, yleinen kustannuskehitys sisältäen palkkaratkaisun, lainsäädännön muutokset, toimitilakustannusten kasvu ja varaukset palkkaohjelmaan sekä Taloudellisesti kestävä Espoo – ohjelman mukaisten, vuodelle 2024 kohdistettujen tuottavuustoimenpiteiden vaikutukset. Henkilöstö- ja tilakustannusten lisäksi erityisesti joukkoliikenteen kustannukset kasvavat vuodelle 2024.

Palvelujen järjestämisen nettokustannukset, eli toimintakatteen alijäämä heikkenee vuoden 2023 tasosta 79 milj. euroa, noin 9 prosenttia. Verorahoitus (verot ja valtionosuudet) yhteensä pienenee vuonna 2024 noin -2 prosenttia vuoteen 2023 nähden.

Vuonna 2024 verotuloja arvioidaan tilitettävän yhteensä 823 milj. euroa, joka on -7,9 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2023. Kaupungin verorahoituksen (verotulot ja valtionosuudet) vuoden 2024 tasoon vaikuttaa edelleen merkittävästi sote-uudistuksen verorahoitusmuutokset ja niiden jälkikäteistarkastusten aiheuttamat muutokset.

Valtionosuuksissa sote-uudistus ja sen siirtymätasaukset vaikuttavat koko suunnitelmakaudelle 2024–2026.

Espoon tuloveroprosentti vuonna 2024 on 5,3. Kunnallisverontuottoa arvioidaan kertyvän 525 milj. euroa, -12 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2023. Vuoden 2025 verotulokasvuksi arvioidaan 4,6 prosenttia ja vuoden 2026 4,7 prosenttia.

Yhteisövero arvioidaan tilitettävän yhteensä 133 milj. euroa, noin -10 prosenttia vähemmän kuin 2023. Vuoden 2025 kasvuksi arvioidaan 7,5 prosenttia ja vuoden 2026 2,1 prosenttia.

Kiinteistöveroarvio perustuu valtuuston 23.10.2023 päättämiin kiinteistöveroprosentteihin ja verohallinnon tilastoihin sekä rakentamisennusteisiin. Maapohjan kiinteistövero on arvioitu uuden 1.1.2024 voimaan tulevan alarajan mukaan. Maapohjan kiinteistövero kertyy uudella 1,3 prosentin alarajalla noin 17,8 milj. euroa enemmän kuin nykyisellä 1,0 prosentilla. Kiinteistövero arvioidaan kertyvän 165 milj. euroa, 12 prosenttia enemmän kuin 2023.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus on laskennallista ja se muodostuu kustannuserojen tasauksesta ja verotuloihin perustuvasta valtionosuuden tasauksesta. Kustannuserojen tasaus perustuu kunnan asukkaiden palvelutarpeeseen ja olosuhdetekijöihin, joita määritellään järjestelmässä erilaisten valtionosuuskriteereiden avulla. Sote-uudistuksen yhteydessä

valtionosuusjärjestelmään muodostettiin uudistuksen sote-kustannusten ja -tulojen siirrosta johtuvia kuntakohtaisia muutoksia rajaamaan ns. muutosrajoitin sekä siirtymätasaus. Näillä rajoittimilla on merkittävä vaikutus Espoon kaupungin valtionosuuksien määrään. Muutosrajoitin on valtionosuusjärjestelmän kiinteä ja pysyvä osa, jonka suuruus Espoolle on 116 milj. euroa vuonna 2024. Sillä kompensoidaan siirtyvien menojen ja tulojen epätasapainoa, sillä Espoolta leikattiin vuosittaista verorahoitusta lähes 200 milj. euroa enemmän kuin mitä ns. sote-palveluiden järjestämiskustannukset olivat. Muutosrajoittimesta huolimatta Espoo menettää vuosittain lähes 90 milj. euroa.

Sote-siirron muutosrajoittimen lisäksi suuria kuntakohtaisia muutoksia tasataan porrastetulla siirtymäkaudella 2023–2027 sekä sen jälkeen toistaiseksi pysyvällä siirtymätasauksella. Tämän lisäksi verotuloihin perustuvaan valtionosuuden tasaukseen tehdyt muutokset pienensivät omalta osaltaan suuria kuntakohtaisia muutoksia. Siirtymätasauksen suuruus Espoolle on 45 milj. euroa vuonna 2024 ja tasaus laskee siirtymäkauden lopulla 30 milj. euron tasolle. Valtiovarainministeriön laskelman mukaan Espoon peruspalvelujen valtionosuus vuodelle 2024 on 205 milj. euroa, veromenetysten kompensatitot 31,5 milj. euroa, muutosrajoitin 116 milj. euroa ja siirtymätasaus 45 milj. euroa, yhteensä 398 milj. euroa. Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus on arviolta 0,5 milj. euroa. VM painelaskelman mukaan valtionosuudet yhteensä vuonna 2025 ovat 456 milj. euroa ja vuonna 2026 462 milj. euroa. Vuodesta 2025 alkaen valtionosuudet sisältävät alustavat arviot TE-uudistuksessa siirtyvästä rahoituksesta.

TE-uudistus siirtää työ- ja elinkeinopalveluiden järjestämistä vastuun kunnille vuoden 2025 alusta. Tämän lisäksi kuntien rahoitusvastuuta työttömyysetuuksista laajennetaan koskemaan työmarkkinatuen lisäksi myös perus- ja ansiopäivärahaa. Valtiovarainministeriön laatimissa painelaskelmissa Espoon kaupungin saama valtionosuus te-palveluihin ja työttömyysturvaan vuonna 2025 on yhteensä arviolta noin 53 milj. euroa. TE-palvelujen rahoitus sisältyy vuoden 2025 valtionosuuksiin. Tiedot tarkentuvat vuoden 2024 aikana uudistuksen valmistelun edetessä ja niitä tarkennetaan vuoden 2025 talousarviota laadittaessa.

Korko- ja rahoitustuottoja on arvioitu vuodelle 2024 yhteensä 38 milj. euroa. Korkokustannuksiksi oletetaan 13 milj. euroa ja muita rahoituskuluja 5 milj. euroa. Korkokustannusten arvioidaan kasvavan noin 2 milj. euroa suunnitelmakaudella. Korkotason nousu vaikuttaa hitaasti Espoossa, koska kaupungin nykyisestä lainakannasta 86 prosenttia on kiinteäkorkoista.

Vuonna 2024 vuosikatetta arvioidaan kertyvän 269 milj. euroa, vuonna 2025 noin 297 milj. euroa ja vuonna 2026 noin 304 milj. euroa. Talousarviovuoden 2024 tulos on noin 66,4 milj. euroa ylijäämäinen,

vuonna 2025 noin 85,6 milj. euroa ja vuonna 2026 noin 83 milj. euroa. Vuosien 2025–2026 luvut ovat alustavia arvioita.

Investoinnit

Vuoteen 2031 ulottuvassa ohjelmassa investointien kokonaismäärä on yhteensä 1,9 mrd. euroa. Kokonaismäärään lukeutuvat myös vuokra- ja leasing sekä projektiyhtiömallilla hankittavat pitkäaikaiset toimitilat.

Investointiohjelma on valmisteltu siten, että kaupungin investoinnit ovat vuosina 2024–2031 noin 1,67 mrd. euroa ja vuokra-, leasing- ja projektiyhtiökohteiden kustannuksia ajoittuu kaudelle 2024–2031 yhteensä 221 milj. euroa. Vuonna 2024 kaupungin bruttoinvestoinnit ovat 316 milj. euroa ja nettoinvestoinnit 305 milj. euroa.

Kaupungin investointiohjelma on edelleen vahvasti etupainotteinen ja investointitaso korkea vuosina 2024–2026. Tämän jälkeen investointitaso laskee. Panostukset Koulut kuntoon -ohjelman toteuttamiseen ja loppuun saattamiseen mittavalla toimitilainvestointiohjelmalla, Kulttuurikeskuksen laajennus, Tapiolan urheilupuiston kehittäminen sekä Kaupunkiradan rakentamisen aloitus painottuvat ohjelmakauden alkupuolelle ja pitävät investoinnit yli 300 milj. euron tasolla vielä seuraavan 2 vuoden ajan. Taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelman tavoitteiden mukaisesti investointitasoa lasketaan, joka näkyy investointitason laskuna siten, että vuonna 2031 investointien määrä on noin 140 milj. euroa.

Toimitilarakentamisen keskeisenä tavoitteena on saada koulut kuntoon ja varmistaa, että kouluilla ja päiväkodeilla on terveet ja toimivat tilat, ja sisäilmakohteiden ja hätäväistöjen lukumäärä on nolla. Kaupunki ja sen omistamat kiinteistöyhtiöt toteuttavat palvelutilojen investointeja vuoteen 2031 mennessä yhteensä noin 400 milj. eurolla. Lisäksi kaupunki hankkii koulu- ja päiväkotitilaa sekä muita palvelutiloja vuokra-, leasing- ja projektiyhtiömallilla. Kaupungin infrastruktuurin kehittämiseen investoidaan vuonna 2024 yhteensä 95 milj. euroa ja kaikkiaan lähes 600 milj. euroa seuraavan 8 vuoden aikana. Investoinnit sisältävät Kaupunkiradan, kaupunkiradan baanat, Tapiolan urheilupuiston kehittämisen, metron kehityskäytävän osittain maankäyttösopimuksilla rahoitettavan rakentamisen, aluekeskusten kehittämistä sekä kaupunkirakenteen kehittämiseen liittyvät liikenneväylähankkeet.

Rahoituslaskelma

Kaupungin investointien tulorahoitusprosentti on talousarviovuonna 88. Vuosina 2024–2026 peruspalvelujen ja maanhankinnan investointirahaston arvioitua lisätuottoa on talousarviossa varattu käytettäväksi rahoitukseen 15 milj. euroa vuodessa. Mikäli tulorahoitus riittää investointien rahoitukseen, rahaston tuottoa ei käytetä. Korkeasta investointitasosta johtuen toiminnan ja investointien kumulatiivinen

rahavirta on negatiivinen koko taloussuunnitelmakaudella. Vuoden 2024 rahavirta on 37 milj. euroa negatiivinen. Kauden lopulla investoinneista pystytään rahoittamaan tulorahoituksella 111 prosenttia.

Kaupungin lainakanta

Vuodelle 2024 on varattu lainanottovaltuutta 27 milj. euroa. Jatkovuosina lainakanta kääntyy laskuun.

Vuonna 2024 toimintamenojen kasvu on nopeaa palvelutarpeen lisääntyessä ja kustannustason noustessa, Koulut kuntoon- ohjelman toteuttaminen jatkuu vielä suurella volyymillä ja kaupungin kestävä kasvu vaatii investointeja infrastruktuuriin. Kaupungin kasvua tukevia investointeja on tehtävä etupainoisesti suhteessa siihen, kuinka maanmyynti- ja sopimuskorvaustuotot sekä verotulot kertyvät. Länsimetro ja sen jatke Kivenlahteen, Raidejokeri sekä kaupunkiradan rakentaminen Leppävaarasta Kauklahteen mahdollistavat kaupunkirakenteen tiivistymisen ratojen varteen ja luovat uusia mahdollisuuksia niin yritysten, palvelujen kuin asuntojen sijoittumiseen.

Kaupungin lainakanta vuoden 2024 lopussa on arviolta 863 milj. euroa ja 2 701 euroa/ asukas. Lainakanta laskee 803 milj. euroon ja 2 438 euroa/asukas vuoden 2026 loppuun mennessä.

Konsernin lainakanta

Etupainoinen rakentaminen on lisännyt kaupungin taloudellista riskiä ja kasvattanut konsernin oikaistun lainakannan (pl. Espoon Asunnot, HSY ja Länsimetro Oy:n lainoista Helsingin osuus) 2,87 mrd. euron tasolle vuonna 2023. Vuonna 2024 konsernin oikaistu lainamäärä pysyy lähes edellisvuoden tasolla mutta kääntyy vuoden 2024 jälkeen laskuun investointitason laskiessa. Lainamäärän kääntäminen laskuun edellyttää Taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelman mukaista kehitystä siten, että nettomenojen kasvua saadaan hillittyä ja investointiohjelmaa toteutetaan ohjelman tavoitteiden mukaisesti. Koko konsernin lainakanta nousee 4,4 mrd. euron tasolle vuonna 2025, jonka jälkeen kääntyy hitaaseen laskuun.

Päätöshistoria

Liitteet

- 1 Talousarvio 2024 ja taloussuunnitelma 2025-2026
- 2 Vastaukset vuoden 2024 raha-asia-aloitteisiin

Espoon kaupunki

Pöytäkirja

26/46

Kaupunginhallitus

§ 299

06.11.2023

Oheismateriaali

Tiedoksi

Espoon kaupunki
Kaupunginhallitus

Pöytäkirja
§ 300

27/46
06.11.2023

Asianumero 64/02.02.02/2023

Kaupunginhallitus 06.11.2023 § 300

§ 300

Vuoden 2023 syyskuun kuukausiraportti

Valmistelijat / lisätiedot:
Jyrkkä Maria

etunimi.sukunimi@espoo.fi
Puhelinnumero 09 816 21

Päätösehdotus

Esittelijä
Kaupunginjohtaja Mäkelä Jukka

Kaupunginhallitus merkitsee liitteenä olevan vuoden 2023 syyskuun kuukausiraportin tiedoksi.

Käsittely

Päätös

Kaupunginhallitus:
Esittelijän ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Selostus

Syyskuun kuukausiraportin tiedot ja tunnusluvut ovat pysyneet hyvin pitkälle samankaltaisina viimeisen osavuosikatsauksen jälkeen.

Asukasmäärän ja työttömyyden luvut alkusyksyn ennusteiden mukaiset

Asukasmäärän kasvu jatkuu lähes edellisvuoden tasolla. Väestönkasvu jatkuu nopeana ja ennusteiden mukaan kokonaiskasvu tulee olemaan noin 8 400 henkilöä. Väestö on kasvanut kaikissa ikäryhmissä, mutta erityisesti kasvu on kohdistunut lasten ja nuorempien työikäisten ikäluokkiin.

Työttömyyden vähentyminen pysähtyi keväällä ja on kääntynyt kasvuun. Syyskuun lopulla työttömien osuus työvoimasta oli Espoossa 8,7 prosenttia kun vuosi sitten vastaava luku oli 8,2 prosenttia.

Neljä vuotta aiemmin, jolloin koronapandemia ei vaikuttanut työllisyystilanteeseen, työttömien osuus työvoimasta oli Espoossa 7,5

prosenttia. Työttömyysaste on siten vielä olennaisesti korkeampi kuin koronapandemiaa edeltävinä vuosina.

Suhdanne- ja talouden epävarmuus pienentävät toimintatuottoja

Toimintakatteen alijäämän ennustetaan toteutuvan noin 20,8 milj. euroa talousarvota heikompana. Ennusteessa on pientä muutosta elokuun kuukausiraporttiin verrattuna, jonka takia toimintakate toteutuu hieman parempana. Tuloissa edelleen keskeisimpänä poikkeavana eränä ovat maanmyyntituotot, jonka ennustetta on alennettu yli 15 milj. euroa.

Ulkoisten toimintakulujen arvioidaan ylittyvän 28,1 milj. eurolla, mitä osaltaan nostattavat projekti- ja hankerahoituskulut, joihin vastaavasti saadaan myös avustustuloja. Tästä syystä on keskeistä tarkastella menojen ja tulojen kokonaisuutta toimintakatteen kautta.

Koto-toimiala ennakoi toimintakatteen toteutuvan 14,1 milj. euroa talousarviota heikompana. Koton ollessa kaupungin isoin toimiala, on sen ylityspaine keskeisin tekijä myös koko kaupungin ylitysenusteessa.

Veroennusteissa pientä muutosta

Verorahoitusta (verot ja valtionosuudet) on kertynyt 970,9 milj. euroa. Aiemmilta verovuosilta on kertynyt korkeimmilla tuloveroprosenteilla ja yhteisöveron jako-osuuksilla maksuunpantuja verotuloja, jotka nostavat valtakunnallisesti verotilityksen tasoa vuonna 2023. Vanhojen verovuosien tilitysten lisäksi verotuloihin on vaikuttanut myös palkkasumman ja työeläkkeiden kehitys. Valtiovarainministeriön ennusteiden pohjalta Espoon verotuloarviota korotettiin osavuosikatsaus 1 yhteydessä. Elokun kuukausiraportin jälkeen on kunnallisveroennustetta korotettu 4 milj. eurolla.

Suhdanteet ja talouden epävarmuus vaikeuttavat verotulojen kertymisen tilannekuvan laadintaa. Yritysten tulonäkymät ovat heikentyneet olennaisesti kesän jälkeen, jonka takia yritykset ovat alentaneet maksettuja ennakkoveroja. Nämä näkyvät pienentyneinä yhteisöverotilityksinä. Valtiovarainministeriö onkin alentanut valtakunnallista yhteisöveroennustettaan noin 100 milj. euroa kuluvalle ja seuraavalle vuodelle. Tämän takia myös viime kuukausiraportin jälkeen yhteisöveron ennustetta on kuluvalta vuodelta alennettu 4 milj. euroa.

Kiinteistöveron ennustetta on korotettu elokuun jälkeen 2 milj. euroa. Kasvu johtuu erityisesti siitä, että rakennusten verotusarvot ovat kasvaneet, koska niiden jälleenhankinta-arvoja on korotettu rakennuskustannusten noustua.

Taloustilanteen ja -näköymien muuttuessa näinkin nopeasti, on verotulojen kehitykseen syytä suhtautua varauksella.

Espoon kaupunki
Kaupunginhallitus

Pöytäkirja
§ 300

29/46
06.11.2023

Rahoitustuottoihin arvioidaan kirjautuvan 15,9 milj. euroa talousarviota enemmän. Tuottoennuste johtuu pääosin investointirahastossa tehdyistä rahastomyynneistä. Myös kassasijoitusten tuotot nostattavat rahoitustuottojen määrää.

Tuloksen ennustetaan toteutuvan 184,2 milj. euron tasolla eli 25,6 milj. euroa talousarviota parempana. Tulosennustetta päivitetään kuukausittain.

Investointien kokonaismääräksi ennustetaan 334,4 milj. euroa.

Uutta lainannostovaltuutta on budjetoitu kuluvalle vuodelle 51 milj. euroa. Talousarviolainaa ei tarvitse nostaa, johtuen kaupungin kassan hyvästä likviditeettitilanteesta.

Päätöshistoria

Liitteet

1 KH-raportti 2023 09

Oheismateriaali

Tiedoksi

Espoon kaupunki
Kaupunginhallitus

Pöytäkirja
§ 301

30/46
06.11.2023

Asianumero 3499/02.08.00/2023

Kaupunginhallitus 06.11.2023 § 301

§ 301

Hiilineutraali Espoo 2030 -tiekartan hyväksyminen

Valmistelijat / lisätiedot:
Laitala Pasi
Nousjärvi Niina
etunimi.sukunimi@espoo.fi
Puhelinnumero 09 816 21

Päätösehdotus

Esittelijä
Kaupunginjohtaja Mäkelä Jukka

Kaupunginhallitus päättää hyväksyä liitteen mukaisen Hiilineutraali Espoo 2030 -tiekartan.

Käsittely

Puheenjohtaja ehdotti, että asia jätetään pöydälle siten, että sitä voidaan käsitellä 18.12.2023 kaupunginhallituksen kokouksessa.

Cederlöf teki seuraavan muutosehdotuksen:

Hiilineutraali Espoo 2030 -tiekartta viedään myös valtuuston hyväksyttäväksi.

Partanen kannatti puheenjohtajan pöydällepanoehdotusta.

Keskustelun päätyttyä puheenjohtaja tiedusteli, voidaanko puheenjohtajan ehdotus yksimielisesti hyväksyä. Koska ehdotusta ei vastustettu, puheenjohtaja totesi kaupunginhallituksen hyväksyneen sen.

Päätös

Kaupunginhallitus:
Kaupunginhallitus jätti asian pöydälle siten, että sitä voidaan käsitellä 18.12.2023 kaupunginhallituksen kokouksessa.

Selostus

Kaupungin hallintosäännön luvun 2. Kaupunginhallitus ja kaupungin johtaminen 3§ kohdan 15 mukaisesti kaupunginhallitus päättää kestävä kehityksen ja ilmastotyön periaatteista ja seurannasta. Ilmastolain mukainen Espoon kaupungin ilmastosuunnitelma on koottu talousarvioon 2024 (Ilmastolaki 10.6.2022/423 14 a § 19.1.2023/108).

Ilmastosuunnitelman hyväksyy valtuusto talousarviokäsittelyn yhteydessä. Hiilineutraali Espoo 2030 -tiekartta tarkentaa ilmastosuunnitelman toimeenpanoa. Tiekartan hyväksyy kaupunginhallitus.

Espoon kuudes valtuustokauden tavoite on, että Espoo saavuttaa hiilineutraaliuden vuoteen 2030 mennessä. Espoo-tarinan mukaisesti kaupungille on laadittu ilmastomuutoksen torjunnan Hiilineutraali Espoo 2030 -tiekartta, joka kuvaa Espoon kaupungin oman sekä kumppaneiden ja asukkaiden kanssa tehtävän yhteistyön hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseksi. Tiekartta pohjautuu vuonna 2019 julkaistuun Kestävän energian ja ilmaston toimintasuunnitelmaan (Sustainable Energy & Climate Action Plan, SECAP) ja Kestävä Espoo -ohjelmaan. Valtuusto päätti tiekartan pääperiaatteista talousarvion 2023 yhteydessä.

Tiekartta on valmisteltu laajassa yhteistyössä koko kaupunkikonsernin ja kumppaneiden kanssa. Mukana on ollut konsernihallinto, kaupunkiympäristön toimiala ja erityisesti kaupunkisuunnittelukeskus, kaupunkitekniikan keskus ja tilapalvelut-liikelaitos, ympäristönsuojelu, kasvun ja oppimisen toimiala sekä elinvoiman tulosalue ja keskeiset konserniyhtiöt ja laajempi Espoo-yhteisö ja kumppanit. Tiekarttaa on valmisteltu tammikuusta 2022 alkaen useissa yhteisissä työpajoissa ja tapaamisissa. Tiekartan valmistelua on edistetty Kestävä Espoo -ohjelman toimesta Espoo-tarinan mukaisesti.

Espoossa ilmastotyö on osa laajempaa kokonaisuutta saavuttaa YK:n kestävän kehityksen tavoitteet (SDG:t) edelläkävijänä. Espoon innovaatioyhteisön yrityksille ja toimijoille vihreä ja digitaalinen siirtymä tuo mahdollisuuden uudenaiseen kasvuun. Kasvava vähäpäästöisten tuotteiden ja palvelujen kysyntä luo työtä, vientiä, talouskasvua ja hyvinvointia. Kaupunkien edelläkävijyyttä tarvitaan Suomen 2035 ja EU:n 2050 hiilineutraaliustavoitteiden saavuttamiseksi.

Espoon tavoite on alueella tuotettujen päästöjen 80 prosentin vähennys vuoden 1990 tasosta vuoteen 2030 mennessä. Jäljelle jäävä 20 prosentin osuus voidaan sitoa hiilinieluihin tai kompensoida muilla keinoilla. Espoon kokonaispäästöt ovat laskeneet vuoden 1990 tasosta 14 prosenttia ja asukasta kohti lasketut päästöt jo yli 50 prosenttia. Espoossa on pääkaupunkiseudun alhaisimmat asukaskohtaiset päästöt seitsemättä vuotta peräkkäin. Aiemmin tehdyillä ja jo päätetyillä toimilla saavutetaan arviolta 72 prosentin kokonaispäästöjen vähennys vuodesta 1990 vuoteen 2030 mennessä. Tiekartassa kuvataan, miten Espoossa voidaan saavuttaa hiilineutraalius vuoteen 2030 mennessä. Hiilineutraali Espoo 2030 -tiekartassa on kuvattu Espoon ilmastotoimenpiteet ja päätetyt toimenpiteet on koottu myös ilmastovahtiin.

Jatkossa tiekartan toteutumista tarkastellaan ja arvioidaan sen toimenpiteiden riittävyyttä suhteessa hiilineutraaliustavoitteeseen sekä

Espoon kaupunki

Pöytäkirja

32/46

Kaupunginhallitus

§ 301

06.11.2023

asetetaan puuttuvat toimet tavoitteen saavuttamiseksi. Tiekartan toimeenpanon järjestämisestä päättää kaupunginjohtaja.

Päätöshistoria

Liitteet

- 1 Hiilineutraali Espoo 2030 -tiekartta

Oheismateriaali

Tiedoksi

Espoon kaupunki
Kaupunginhallitus

Pöytäkirja
§ 302

33/46
06.11.2023

Asianumero 3488/01.02.01/2023

Kaupunginhallitus 06.11.2023 § 302

§ 302

Nuorisovaltuuston jäsenten osallistuminen Future Mentors Follow-up konferenssi 26.-28.11.2023 Stuttgartissa Saksassa

Valmistelijat / lisätiedot:
Vilen Anna

etunimi.sukunimi@espoo.fi
Puhelinnumero 09 816 21

Päätösehdotus

Esittelijä
Kasvun ja oppimisen toimialajohtaja Rinta-Aho Harri

Kaupunginhallitus päättää, että Future Mentors Follow-up konferenssiin, joka järjestetään Stuttgartissa, Saksassa 26.-28.11.2023 välisenä aikana, osallistuvat nuorisovaltuuston viisi jäsentä Fiia Männikkö, Vilma Nissinen, Aaron Komulainen, Topi Leijola ja Hans Weurlander.

Käsittely

Päätös

Kaupunginhallitus:
Esittelijän ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Selostus

Future Mentors Follow-up konferenssi Nuorten osallisuudesta

Espoon järjestämään Future Mentors -ohjelmaan osallistuneet saksalaiset nuoret järjestävät marraskuussa 2023 Future Mentors Follow-up konferenssin, johon he ovat kutsuneet Espoon edustajia osallistumaan sekä pitämään puheenvuoron nuorten osallisuuden hyvistä käytännöistä. Nuorisovaltuutettu Fiia Männikkö on valmistautunut pitämään tämän puheenvuoron, minkä lisäksi nuorisovaltuutettujen ryhmä pääsee osallistumaan aktiivisesti keskusteluun sekä nuorten että päättäjien kanssa nuorten osallisuuden teemoista ja verkostoitumaan muiden nuorten vaikuttajien kanssa.

Konferenssi järjestetään 26.-28.11.2023 Stuttgartissa Saksassa ja kustannukset maksetaan nuorisotyötä tukevien palveluiden kustannuspaikalta. Konferenssin ohjelma on liitteenä.

Toimivalta

Espoon kaupunki

Pöytäkirja

34/46

Kaupunginhallitus

§ 302

06.11.2023

Espoon talousarvion 2023 liitteen 1, kohdan 3.3. mukaan Valtuuston, kaupunginhallituksen, kaupunginhallituksen jaostojen sekä kaupunginhallituksen asettamien toimikuntien ja niiden jäsenten virka- ja koulutusmatkoista päättää kaupunginhallitus. Kiireellisissä tapauksissa em. virka- ja koulutusmatkoista päättää kaupunginjohtaja.

Päätöshistoria

Liitteet

- 1 Future Mentors Follow up Conference, ohjelma

Oheismateriaali

Tiedoksi

Espoon kaupunki

Pöytäkirja

35/46

Kasvun ja oppimisen lautakunta
Kaupunginhallitus

§ 155
§ 303

11.10.2023
06.11.2023

Asianumero 2385/12.01.00/2023

Kaupunginhallitus 06.11.2023 § 303

§ 303

Valtuustoaloite lasten ja nuorten älypuhelinien liikakäytön haittojen ehkäisemiseksi opetuksen keinoin (Kv-asia)

Valmistelijat / lisätiedot:
Kilpeläinen Anna
Tuulosniemi Susan
Plosila Riina
Stark Elisa
etunimi.sukunimi@espoo.fi
Puhelinnumero 09 816 21

Päätösehdotus

Esittelijä
Kasvun ja oppimisen toimialajohtaja Rinta-Aho Harri

Kaupunginhallitus ehdottaa, että valtuusto merkitsee selostusosan tiedoksi vastauksena valtuutettu Henna Kajavan ym. 12.6.2023 jättämään valtuustoaloitteeseen lasten ja nuorten älypuhelinien liikakäytön haittojen ehkäisemiseksi sekä toteaa aloitteen loppuun käsitellyksi.

Käsittely

Päätös

Kaupunginhallitus:
Esittelijän ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Selostus

Henna Kajava sekä 13 muuta valtuutettua ovat 12.6.2023 jättäneet valtuustoaloitteen, jossa esitetään, että Espoon opetussuunnitelmaa täydennetään siten, että lapsille ja nuorille opetetaan itsesäätelytaitoja ja kriittisyyttä digilaitteiden käytössä ja opetetaan heitä siten suojaamaan itseään riippuvuuksilta ja liikakäytöltä.

Valtuustoaloitevastaus on valmisteltu kasvun ja oppimisen toimialalla suomenkielisen perusopetuksen, ruotsinkielisten sivistyspalvelujen tulosyksikön, suomenkielisen toisen asteen koulutuksen ja nuorisopalvelujen tulosyksikön sekä toimialan hallinto ja kehittäminen - palvelualueen yhteistyönä. Espoon nuorisovaltuuston kuuleminen tehtiin 22.8.2023. Nuorisovaltuusto ei kannata valtuustoaloitetta, vaan heidän

näkemyksensä mukaan tehokkaampi tapa muuttaa nuorten käyttäytymistä ja elämänhallintataitoja olisi esimerkiksi tuen antaminen asiassa perheille ja huoltajille. Nuorisovaltuuston näkemyksen mukaan oppitunnit, jotka käsittelevät puhelinaddiktion haittoja ja hallintakeinoja, eivät hyvin todennäköisesti tavoita kohderyhmäänsä, eli lapsia ja nuoria. Lausunto käsiteltiin kasvun ja oppimisen lautakunnassa 11.10.2023 ja svenska rum - lautakunnassa 26.10.2023.

Oheismateriaaleina olevat opetussuunnitelmien esimerkit koskevat suomenkielisessä materiaalissa suomenkielisiä opetussuunnitelmia ja ruotsinkielisessä versiossa ruotsinkielisiä opetussuunnitelmia.

Valtuustoaloitteessa todetaan, että liiallinen ruutuaika aivojen muovautumisvaiheessa vaikuttaa aivojen kehitykseen, ja että useat kansainväliset tilastot osoittavat älypuhelimien ja nuorten mielenterveysongelmien välisen ajallisen yhteyden. Digilaitteiden käytön yleistymisen seurauksina lausunnossa mainitaan myös lasten ja nuorten taitotason heikkenemiseen kouluaineissa, lasten ja nuorten liikunnan määrän vähenemisen ja negatiivisen vaikutuksen heidän fyysiseen kehitykseensä sekä se, että vanhempien on vaikeaa saada lasten ja etenkin nuorten digilaitteiden käyttö tai ruutuaika pysymään kohtuullisissa ja suositelluissa rajoissa. Näiden seikkojen johdosta aloitteessa esitetään, että Espoon opetussuunnitelmaa täydennetään siten, että lapsille ja nuorille opetetaan itsesääätelytaitoja ja kriittisyyttä digilaitteiden käytössä ja opetetaan heitä siten suojaamaan itseään riippuvuuksilta ja liikakäytöltä sekä muilta riippuvuuksia aiheuttavilta asioilta. Itsesäätelyn kehittämisen lähtökohdaksi esitetään tuoreinta tutkimustietoa liittyen älypuhelimien ja sosiaalisen median haitallisen käytön vaikutuksiin, peleihin suunniteltujen ja riippuvuutta edistävien kookkujen tiedostamista, sekä oman itsensä kuuntelutaitojen kehittämistä.

Aloite tukee Espoon visiota olla vastuullinen ja inhimillinen edelläkävijäkaupunki, jossa kaikkien on hyvä oppia ja tehdä työtä. Se tukee myös valtuustokauden tavoitetta olla jatkossakin Suomen johtava oppimiskaupunki, jossa oppimistulokset ovat Suomen parhaat sekä perusopetuksessa että toisen asteen koulutuksessa.

Opetussuunnitelmien tavoitteet ja sisällöt ohjaavat kasvatusta ja opetusta varhaiskasvatuksessa, esi- ja perusopetuksessa sekä lukiokoulutuksessa. Opetushallitus ja Kansallinen audiovisuaalinen instituutti julkaisivat 8.6.2022 varhaiskasvatusta sekä esi- ja perusopetusta koskevat Digitaalisen osaamisen kuvaukset. Kuvaukset muodostavat kansallisen digitaalisen osaamisen viitekehyksen, joka on myös osa ePerusteet-palvelua. ePerusteissa on valtakunnalliset opetussuunnitelmien, tutkintojen ja koulutusten perusteet sekä Espoon kaupunkitasoiset ja koulu- sekä lukiokohtaiset opetussuunnitelmat. Digitaalisen osaamisen kuvausten käyttöönoton tueksi on julkaistu myös oppaita, mallinnuksia, esimerkkejä ja

vinkkejä. Espoossa on tämän lisäksi käynnissä Digipolku- ja Digi-ilo-hankkeet, joiden puitteissa Espoon suomen- ja ruotsinkielisten perusopetuksen opetussuunnitelmien oppiainekohtaiset tavoitteet linkitetään Digitaalisen osaamisen kuvauksiin opettajien työn helpottamiseksi. Kouluissa opetellaan myös yleistä oman toiminnan ohjaamista muun muassa rentoutus- ja rauhoittumisharjoituksin sekä tarjoamalla oppilaille ja opiskelijoille erillisiä rauhoittumisen tiloja. Tästä on hyötyä myös älylaitteiden käytön hallinnan taidoille.

Voimassa olevat opetussuunnitelmat, esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien linjausten toimenpanoa tukevat digitaalisen osaamisen kuvaukset sekä kansalliset mediakasvatuslinjaukset ohjaavat opettamaan lapsille ja nuorille itsesäätelytaitoja sekä kriittisyyttä digilaitteiden käytössä. Tämän vuoksi Espoon opetussuunnitelmia ei ole tarpeen aiheen tiimoilta täydentää. Opettajiä voidaan muistuttaa tämän ajankohtaisen aiheen tärkeydestä.

Päätöshistoria

Kasvun ja oppimisen lautakunta 11.10.2023 § 155

Päätösehdotus

Esittelijä
Kasvun ja oppimisen toimialajohtaja Rinta-Aho Harri

Kasvun ja oppimisen lautakunta antaa selostusosan mukaisen lausunnon valtuutettu Henna Kajava sekä 13 muun valtuutetun 12.6.2023 jättämään valtuustoaloitteeseen lasten ja nuorten älypuhelinliikakäytön haittojen ehkäisemiseksi opetuksen keinoin.

Päätös

Kasvun ja oppimisen lautakunta:

Esittelijän ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Nämnden Svenska rum 26.10.2023 § 81

Förslag

Föredragande
Direktör för sektorn för fostran och lärande Rinta-Aho Harri

Nämnden Svenska rum ger ett utlåtande enligt redogörelsedelen som svar på en motion av Henna Kajava och 13 andra ledamöter 12.6.2023 om att genom undervisning förebygga olägenheter som orsakas av att barn och unga använder smarttelefoner för mycket.

Beslut

Espoon kaupunki

Pöytäkirja

38/46

Kasvun ja oppimisen lautakunta
Kaupunginhallitus

§ 155
§ 303

11.10.2023
06.11.2023

Nämnden Svenska rum

Förslaget godkändes enhälligt

Liitteet

Oheismateriaali

- Valtuustoaloite lasten ja nuorten älypuhelinliikakäytön haittojen ehkäisemiseksi opetuksen keinoin Henna Kajava ja 13 muuta valtuutettua
- Espoon nuorisovaltuuston lausunto lasten ja nuorten älypuhelinliikakäytön haittojen ehkäisemiseksi opetuksen keinoin
- Esimerkkejä itsesäätelytaitojen ja kriittisyyden opettamisesta digilaitteiden käytössä perus- ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelmista ja digitaalisen osaamisen kuvauksista
- Exempel på undervisning i självreglerande färdigheter och kritiskhet i användningen av digitala apparater

Tiedoksi

§ 304

Lautakuntien ja jaostojen sekä viranhaltijoiden päätökset

Päätösehdotus

Kaupunginjohtaja:

Kaupunginhallitus ei käytä kuntalain 92 §:n mukaista otto-oikeuttaan seuraaviin päätöksiin:

Kulttuurilautakunnan pöytäkirja 24.10.2023

Lakiasiainjohtajan päätöspöytäkirja 30.10.2023 (Hankinta-asiat) § 17
Hankinta- ja ostosopimusten, sähköisen allekirjoitusratkaisun hankinta

Lakiasiainjohtajan päätöspöytäkirja 2.11.2023 (Hankinta-asiat) § 18
Laillisuusvalvontaan: Hankinta- ja ostosopimusten, Lukituspalvelut

Kasvun ja oppimisen toimialajohtaja:

Kaupunginhallitus ei käytä kuntalain 92 §:n mukaista otto-oikeuttaan seuraaviin päätöksiin:

Svenska rum -lautakunnan pöytäkirja 26.10.2023

Toimialajohtajan päätöspöytäkirja (Henkilöstöasiat) 27.10.2023 § 52
Kunnallisen teknisen henkilöstön virka- ja työehtosopimukseen 2022-2025
sisältyvien järjestelyerien kohdentaminen henkilökohtaisiin lisiin 1.6.2023
lukien kasvun ja oppimisen toimialan esikunnassa

Toimialajohtajan päätöspöytäkirja (Henkilöstöasiat) 30.10.2023 § 53
Kunta-alan opetushenkilöstön virka- ja työehtosopimukseen (OVTES)
2022–2025 sisältyvien järjestelyerien kohdentaminen henkilökohtaisiin
lisiin 1.6.2023 lukien Kasvun ja oppimisen toimialan Svenska
bildningstjänster tulosityksikössä

Toimialajohtajan päätöspöytäkirja (Henkilöstöasiat) 31.10.2023 § 54
Harkinnanvaraisten henkilökohtaisten lisien maksaminen kasvun ja
oppimisen toimialan Svenska bildningstjänster tulosityksikössä 1.8.2023
lukien

Toimialajohtajan päätöspöytäkirja (Henkilöstöasiat) 2.11.2023 § 55
Kunta-alan opetushenkilöstön virka- ja työehtosopimukseen (OVTES)
2022–2025 sisältyvien järjestelyerien kohdentaminen henkilökohtaisiin
lisiin 1.6.2023 lukien Toisen asteen koulutuksen ja nuorisopalvelujen
tulosityksikössä.

Toimialajohtajan päätöspöytäkirja (Henkilöstöasiat) 2.11.2023 § 56
Harkinnanvaraisten henkilökohtaisten lisien maksaminen toisen asteen
koulutuksen ja nuorisopalvelujen tulosityksikössä 1.8.2023 lukien

Espoon kaupunki
Kaupunginhallitus

Pöytäkirja
§ 304

40/46
06.11.2023

Toimialajohtajan päätöspöytäkirja (Yleiset asiat) 27.10.2023 § 34
Valtionavustuksen haku lukiokoulutuksen oppimisen tuen kehittämiseen vuosille 2024-25 (OPH)

Kaupunkiympäristön toimialajohtaja:

Kaupunginhallitus ei käytä kuntalain 92 §:n mukaista otto-oikeuttaan seuraaviin päätöksiin:

Ympäristö- ja rakennuslautakunnan 26.10.2023 pöytäkirja

Kaupunkisuunnittelulautakunnan 25.10.2023 pöytäkirja

Teknisen lautakunnan 25.10.2023 pöytäkirja

Toimialajohtajan päätöspöytäkirja (Hankinta-asiat) 30.10.2023 § 27
Hankintaa koskeva sopimusmuutos; lämmityksen optimointi -palvelun hankinta

Toimialajohtajan päätöspöytäkirja (Yleiset asiat) 30.10.2023 § 51
Osallistuminen CountEcos-tutkimushankkeeseen

Päätös

Kaupunginhallitus:
Esittelijän ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Espoon kaupunki

Pöytäkirja

41/46

Kaupunginhallitus

§ 305

06.11.2023

Asianumero 892/03.05.02/2023

Kaupunginhallitus 06.11.2023 § 305

§ 305

Salassa pidettävä oikaisuvaatimus vahingonkorvausasiassa (JulkL 24.1 § 25 k) (Pöydälle 30.10.2023)

Liitteet

Oheismateriaali

Tiedoksi

Muutoksenhakuohje koskee pykäläiä: § 296, § 297, § 298, § 299, § 300, § 301, § 303, § 304

Muutoksenhakukielto

Edellä mainitusta päätöksestä, joka koskee vain asian valmistelua tai täytäntöönpanoa, ei saa kuntalain (410/2015) 136 §:n mukaan hakea muutosta.

Muutoksenhakuohje koskee pykälää: § 302

Oikaisuvaatimusohje

Tähän päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen. Päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla tuomioistuimeen.

Oikaisuvaatimusoikeus

Oikaisuvaatimuksen saa tehdä:

- se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen), sekä
- kunnan jäsen
- kuntien yhteisen toimielimen päätöksestä sopimukseen osallinen kunta ja sen jäsen.

Oikaisuvaatimusaika

Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Oikaisuvaatimusaika viranhaltijalain 37 §:ssä tarkoitettua irtisanomista koskevasta päätöksestä alkaa kuitenkin kulua vasta 40 §:n 1 momentissa säädetyn irtisanomisajan päättymisestä. Sama koskee valitusaikaa silloin, kun 37 §:ssä tarkoitettua irtisanomista koskevan päätöksen on tehnyt valtuusto tai kuntalain 58 §:n 1 momentissa tarkoitettu kuntayhtymän toimielin.

Oikaisuvaatimus on toimitettava kunnan kirjaamoon määräajan viimeisenä päivänä ennen kirjaamon aukioloajan päättymistä.

Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä. Käytettäessä tavallista sähköistä tiedoksiantoa asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, kolmantena päivänä viestin lähettämisestä.

Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä yleisessä tietoverkossa. Päätöksen julkaisupäivän voi varmistaa päätöksen valmistelijalta.

Tiedoksisaantipäivää ei lueta oikaisuvaatimusaikaan. Jos oikaisuvaatimusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto tai arkilauantai, saa oikaisuvaatimuksen tehdä ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Oikaisuvaatimusviranomainen

Viranomainen, jolle oikaisuvaatimus tehdään, on Kaupunginhallitus

Oikaisuvaatimuksen toimittaminen

Käyntiosoite: Siltakatu 11, Kauppakeskus Entresse, kolmas kerros
Virka-aika: ma-pe 8.00 - 15.45
Postiosoite: Espoon kirjaamo, PL 1
02070 ESPOON KAUPUNKI
Sähköposti: kirjaamo@espoo.fi
Telekopio: +358-(0)9-816 22495
Vaihde: +358-(0)9-81621

Oikaisuvaatimuksen muoto ja sisältö

Oikaisuvaatimus on tehtävä kirjallisesti. Myös sähköinen asiakirja täyttää vaatimuksen kirjallisesta muodosta.

Oikaisuvaatimuksessa on ilmoitettava:

- päätös, johon haetaan oikaisua
- miten päätöstä halutaan oikaistavaksi
- millä perusteella oikaisua vaaditaan.

Oikaisuvaatimuksessa on lisäksi ilmoitettava tekijän nimi, kotikunta, postiosoite ja puhelinnumero.

Jos oikaisuvaatimuspäätös voidaan antaa tiedoksi sähköisenä viestinä, yhteystietona pyydetään ilmoittamaan myös sähköpostiosoite.

Muutoksenhakuohje koskee pykälää: § 305

Valitusosoitus

Tähän päätökseen haetaan muutosta kunnallisvalituksella.

Valitusoikeus

Oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen saa hakea muutosta kunnallisvalituksella vain se, joka on tehnyt alkuperäistä päätöstä koskevan oikaisuvaatimuksen.

Mikäli alkuperäinen päätös on oikaisuvaatimuksen johdosta muuttunut, saa tähän päätökseen hakea muutosta kunnallisvalituksella myös:

- se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen), sekä
- kunnan jäsen.

Valitusaika

Kunnallisvalitus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Valitus on toimitettava valitusviranomaiselle viimeistään valitusajan viimeisenä päivänä ennen valitusviranomaisen aukioloajan päättymistä.

Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä. Käytettäessä tavallista sähköistä tiedoksiantoa asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, kolmantena päivänä viestin lähettämisestä.

Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä yleisessä tietoverkossa.

Tiedoksisaantipäivää ei lueta valitusaikaan. Jos valitusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto tai arkilauantai, saa valituksen tehdä ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Valitusperusteet

Kunnallisvalituksen saa tehdä sillä perusteella, että

- päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä,
- päätöksen tehnyt viranomais on ylittänyt toimivaltansa tai
- päätös on muuten lainvastainen.

Valittajan tulee esittää valituksen perusteet ennen valitusajan päättymistä.

Valitusviranomainen

Kunnallisvalitus tehdään Helsingin hallinto-oikeudelle.

Käyntiosoite: Radanrakentajantie 5, 00520 Helsinki
Postiosoite: Radanrakentajantie 5, 00520 Helsinki

Puhelin: Asiakaspalvelu/kirjaamo 029 56 42069
Faksi: 029 56 42079
Sähköposti: helsinki.hao(at)oikeus.fi (Huom. korvaa sähköpostiosoite at @-merkillä)
Puhelinvaihe: 029 56 42000
Virasto-aika: ma - pe klo 8.00 - 16.15

Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa <https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>.

Valituksen muoto ja sisältö

Valitus on tehtävä kirjallisesti. Myös sähköinen asiakirja täyttää vaatimuksen kirjallisesta muodosta.

Valituksessa on ilmoitettava:

- 1) päätös, johon haetaan muutosta (valituksen kohteena oleva päätös);
- 2) miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi (vaatimukset);
- 3) vaatimusten perustelut;
- 4) mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Valituksessa on lisäksi ilmoitettava valittajan nimi ja yhteystiedot. Jos puhevaltaa käyttää valittajan laillinen edustaja tai asiamies, myös tämän yhteystiedot on ilmoitettava. Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä hallintotuomioistuimelle.

Valituksessa on ilmoitettava myös se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (prosessiosoite). Mikäli valittaja on ilmoittanut enemmän kuin yhden prosessiosoitteen, voi hallintotuomioistuin valita, mihin ilmoitetuista osoitteista se toimittaa oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat.

Valitukseen on liitettävä:

- 1) valituksen kohteena oleva päätös valitusosoituksineen;
- 2) selvitys siitä, milloin valittaja on saanut päätöksen tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta;
- 3) asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Oikeudenkäyntimaksu

Muutoksenhakuasian vireille panijalta peritään oikeudenkäyntimaksu sen mukaan kuin tuomioistuinmaksulaissa (1455/2015) säädetään. Lisätietoja valituksen maksullisuudesta saa valitusviranomaiselta sekä tuomioistuinlaitoksen sivustolta.